

Asia: Soveltavan liikunnan koulutus- ja tutkimustyöryhmän näkemys vammaispalvelulain uudistamisesta

Työryhmän huomiot vammaispalvelulain uudistukseen

Rauenneessa hallituksen esityksessä eduskunnalle vammaispalvelulaiksi HE 159/2018 vp ei ole kokonaisuudessaan huomioitu **vammaisten henkilöiden fyysiseen aktiivisuuteen** kannustavia ja tukevia elementtejä. Tästä syystä kansallinen soveltavan liikunnan koulutus- ja tutkimustyöryhmä pitää tärkeänä, että vammaispalvelulaissa kiinnitettäisiin huomiota seuraaviin kohtiin fyysisen aktiivisuuden osalta:

- 1) avustajat
- 2) apuvälineiden saatavuus ja yksilöllinen tarve
- 3) kuljetuspalvelujen riittävyys
- 4) osallisuus

Soveltavan liikunnan koulutus- ja tutkimustyöryhmä pitää välttämättömänä, että uudistuksessa oleva vammaispalvelulaki sisältää kirjaukset fyysisen aktiivisuuden, liikkumisen ja liikunnan mahdollistamiseksi ja edistämiseksi. Etenkin yksilölliseen tarpeeseen perustuvat avustaja-, apuväline- ja kuljetuspalvelut nähdään keskeisenä tarkastelun ja kehittämisen kohteena.

Suomessa on noin 500 000 eri tavoin toimintarajoitteista ihmistä, joille fyysinen aktiivisuus, liikkuminen ja liikunta on tärkeää itsenäisen fyysisen toimintakyvyn edistämiseksi ja ylläpitämiseksi. Samalla fyysinen aktiivisuus on merkittävää henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin sekä elämänlaadun kannalta. Toimintarajoitteiset henkilöt eivät liiku terveytensä kannalta riittävästi. WHO:n (2020) fyysisen aktiivisuuden suosituksissa vammaisille henkilöille suositellaan samaa määrää fyysistä aktiivisuutta ja paikallaanolon välttämistä kuin muulle väestölle. Tämä tarkoittaa liikkumisen mahdollistamista joka päivä. Suurimmat liikunnan harrastuksiin tai arkiliikkumiseen liittyvät osallistumisen esteet ovat vaikeudet saada liikunnan apuvälineitä, henkilökohtaista apua ja kuljetuspalveluita.

Liikuntalain (2015) mukaisesti vammaisten ihmisten oikeudet liikuntaan ja urheiluun ovat yhdenvertaisia muiden kansalaisten kanssa. Tämä pitää sisällään valtavirtaistamisen periaatteen sekä myös kohdennetut toimenpiteet. Valtavirtaistamisella tarkoitetaan, että kaikissa toiminnot suunnitellaan siten, että vammaisten osallisuutta ja yhdenvertaisuutta edistetään kaikilla tasoilla ja kaikissa vaiheissa. YK:n vammaisten oikeuksien ratifiointi (2016) velvoittaa julkisia toimijoita varmistamaan vammaisten henkilöiden oikeuden osallistua yhdenvertaisesti muiden kanssa kulttuurielämään ja toteuttamaan kaikki asianmukaiset toimet. Kyse on haavoittuvassa asemassa olevista ihmisistä, joiden kohdalla pienilläkin lainsäädäntömuutoksilla voi olla todella iso merkitys arjen liikkumiseen ja liikuntaan sekä arjen sujumiseen.

Tämän lisäksi lain valmistelussa ja sen tulkinnessa valmistelijoiden ja vammaisten ihmisten välistä vuoropuhelua tulisi edelleen lisätä ja huolehtia vammaisten ihmisten systemaattisesta osallistamisesta valmisteluun kaikilla hallinnonaloilla. Tämä olisi merkityksellistä toimeenpantaessa YK:n vammaisyleissopimuksen valtavirtaistamis- ja osallistamisvelvoitteita.

Soveltavan liikunnan kansallinen koulutus- ja tutkimustyöryhmä:

Soveltavan liikunnan koulutus- ja tutkimustyöryhmä on kansallinen soveltavan liikunnan koulutusta ja tutkimusta koordinoiva elin ja se koostuu laajasti alan asiantuntijoista. Työryhmää koordinoi Liikuntatieteellinen Seura (LTS) ja työryhmä toimii yhteistyössä valtion liikuntaneuvoston (VLN) yhdenvertaisuus, tasa-arvo- ja kestävän kehityksen jaoston kanssa. Työryhmän yleisenä tavoitteena on soveltavan liikunnan tutkimuksen edistäminen, tiedon kokoaminen ja levittäminen sekä alan tutkijoiden ja oppilaitosten yhteistyön kehittäminen.

Työryhmän jäsenet 2020–2022:

- suunnittelija **Toni Piispanen**, Valtion liikuntaneuvosto, OKM, työryhmän puheenjohtaja
tutkija **Piritta Asunta**, Likes -tutkimuskeskus
- toimialapäällikkö **Katja Borodulin**, Ikäinstituutti
- liikunnanopettaja, soveltavan liikunnan asiantuntija **Erwin Borremans**, Ammattiopisto Live
- apulaisprofessori, **Hisayo Katsui**, Helsingin yliopisto
- erikoistutkija **Kaisu Mononen**, Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus
- liikunnanopettaja, soveltavan liikunnan asiantuntija **Virpi Remahl**, Liikuntakeskus Pajulahti
- professori **Pauli Rintala**, Jyväskylän yliopisto
- tutkimuspäällikkö **Aija Saari**, Suomen Paralympiakomitea
- toiminnanjohtaja **Tommi Yläkangas**, Soveltava Liikunta SoveLi ry
- liikuntatieteiden erityisasiantuntija **Vilja Sipilä**, Liikuntatieteellinen Seura ry, työryhmän sihteeri

Toni Piispanen

Valtion liikuntaneuvosto,
Opetus- ja kulttuuriministeriö,
työryhmän puheenjohtaja

Vilja Sipilä

Liikuntatieteellinen Seura,
työryhmän sihteeri